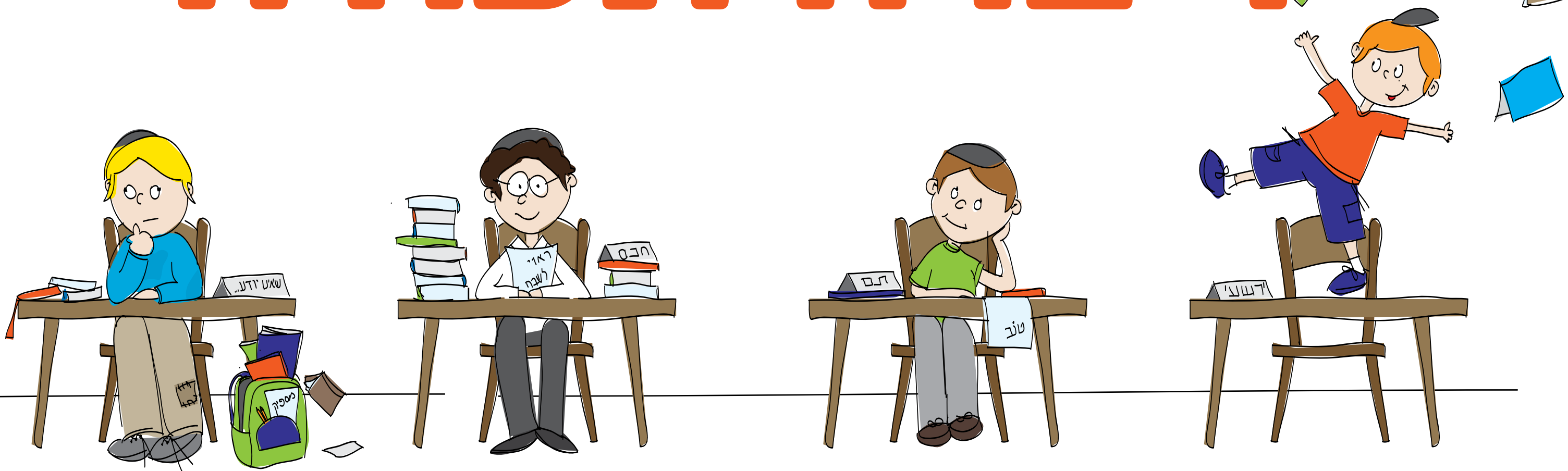

כנגד ארבעה תלמידים זיכרה תעודה

א מנם פסח חלף מזמן, אבל ארבעת הבנים מההגדה מלווים אותנו בפרפרזות לאורך כל השנה. כשניסינו להלביש אותם בבגדי יומיום, הם נראו כדלהלן: החכם היה ממושקף, בלי מסגרת אם שאלתם, לבוש בחולצה לבנה ובמכנסיים כהים. החולצה הייתה תחובה היטב בתוך המכנסיים. החכמה - ממושקפת גם היא, בחולצה תכולה וחצאית כחולה מסודרות למשעי. ה"רשע" היה מגודל בלורית או קצוץ לחלוטין, עטה חולצת טי ומכנסי שלוש רבעי. ה"מרשעת" אימצה מבט מתריס בעיניים, ועברה על התקנון. התם היה חסר כל סימן זיהוי, ניסינו "להיזכר" מה הוא לבש ואיך נראה, אבל הוא פשוט נבלע בנוף וסירב לעלות בדמיוננו. התמה - כנ"ל. ושאינו יודע לשאול - לו הייתה כיפה רקומה, שמוטה מעט, חולצה משתרבת מוכתמת בכתם של הסנדוויץ' עם השוקולד מארוחת הבוקר, ומכנסיים איכותיים דווקא, אבל למה הם עמדו עליו כך? אם נערוך מטמורפוזה לבת, נגלה בקלות רבה איך נראית המקבילה: שאינה יודעת לשאול.

איזו תעודה הילד שלכם מביא? כזו שמעוטרת בשבחים ובצל"שים, מנוקדת בכתמים בלתי מחמיאים; אפורה ובינונית, גרועה שבגרועות (לא בבית ספרנו!) או זוהרת שבזוהרות | מאחורי כל תעודה עומד ילד שמחזיק אותה ביד רועדת, ומחכה נואשות לתגובה המעודדת של ההורים | ארבעה ילדים, ארבעה סוגי תלמידים וארבע תעודות שונות זוכות להתייחסות שונה | הציבו לכם ציונים

מלי הלר // איור: שרה וינטרוב

עכשיו, אחרי התיאור המדוקדק, העברנו את ארבעת הבנים/ות הללו לבית הספר. ניסינו להושיב אותם ליד השולחן בכיתה, להניח על שכמם ילקוט עמוס ולבחון בשבע עיניים את המחברות והמבחנים, גם את אלו שהוחבאו מתחת למזרן בבית. ואקטואלי יותר: בדקנו איך נראית התעודה שלהם, וחקרנו איך אנחנו, כהורים, עומדים מולה.

אגדה של תעודה

קווים לדמותה:

אז זהו, שאין לתעודה הזו קווים. אין מינוס ולא סייג, אפילו לא נקודה קטנטנה שאומרת: קצת פחות ממושלם. תקראו לתעודה הזו "חלקה" או "משעממת", ותנסו לדמיין אותה בעיני רוחכם: שורת "טוב מאוד" כתובה בכחול, נראית תוצר ממוחשב של "העתק - הדבק".

"ראוי לשבח" בהמוניו תופס שם גם הוא מקום של כבוד. בקיצור: תעודה שכיף להביא לסבתא או למסגר ולתלות בסלון.

חכם, מה הוא אומר?

דיצה, תלמידת כיתה ו': "ברוך ד', שוב עשיתי את זה! למען האמת - זה היה ברור מראש..."

שוב עמדתו בתור מול דלת הכיתה הסגורה, ליד החברות המתוחות האחרות. הן דנו באפשרויות השונות לציונים

"מה נחשוב, כהורים, ונאמר לילד שהראה לנו תעודה מצוינת? יופי, שימחת אותי! אני שמחה אתך! אני כבר יודעת מזמן שאתה צדיק, שאתה יכול! כך, בעצם, נעביר מסר בלתי מילולי של 'יש לי אמון מלא בך!'"

טובים יותר או פחות, הצטמררו מדי פעם וחשקו שפתיים לחוצות יתר על המידה.

"ואני? ניסיתי להשתתף בשיח הכיתתי ולומר בחלחה (מעושה, אלא מה?) שאולי המורה לטבע תוריד לי ציון, אבל אז כולן הסתכלו עלי במבטי עגל ומישהי אמרה: 'המורה לטבע לא תוריד לך ציון, דיצה, לא נראה לי שאת פוחדת מהתעודה'. כולן הנהנה בהסכמה והמשיכו לדבר ולפחד ולהתיימש ולשקול את כל האופציות, ואני נותרתי קצת מחוץ למעגל... הן קינאו בי, החברות. אוף!"

"צאתי מן הכיתה כשהתעודה בידי. החזקתי אותה ברישול, ככוונה, וחיכיתי לשאלות של החברות שלי. 'נו?' שאלה יפי, 'חלק, אה?'"

"כן, עניתי באגביות, 'חלק'."

התעודה עברה מיד ליד, היה לי ממש כיף! ועכשיו, רק לחשוב על השמחה של אבא ואימא וכל המשפחה! איזה יום מאושר מחכה לי היום!"

הורים, מה הם אומרים?

אימא: "דיצוש מביאה בכל פעם תעודה חלקה ומושלמת, ברוך ד'. היא מוכשרת מאוד וגם מתאמצת ולומדת. אני רואה את האושר בעיניה כשהיא מראה לנו את התעודה, והציפייה שלה לתגובה שלנו ממש כתובה לה על המצח..."

"אני חוששת שהיא מעט לחוצה להיות תמיד מושלמת, ולקבל גם תעודות כאלו. לא אכחיש, משמח אותי מאוד שהיא תלמידה טובה כל כך ומגיעה להישגים מעולים, ואני מקפידה לשתף אותה בשמחה שלי."

"היום היא חזרה מבית הספר במבט מלא אושר וציפייה, והחזיקה את התעודה המושלמת שלה ביד. 'נו, איך התעודה, דיצוש? התעניינתי. 'הנה, אימא, תראי בעצמך!' ענתה דיצוש והניחה את התעודה בידי. התמוגגתי. שוב תעודה 'משעממת'. 'כל הכבוד, דיצוש!'"

"את התאמצת כל כך! למדת למרות הכל! אני גאה בך! גם בטבע קיבלת טוב מאוד אפילו שהמבחן היה קשה ומסובך! דיצה, שימחת אותי מאוד! החיישנים האימהיים שלי נותרו מרוצים מאוד. הנה, עודדתי את הילדה שלי, אמרתי לה שאני שמחה בתעודה שלה ובה, ואפילו זכרתי את המבחן הקשה בטבע! אות כבוד לאימא של דיצוש..."

מילה של אשת מקצוע:

דקלה יוספסברג, מנחת הורים בגישת שפר, מסבירה: "בעולם המערבי של ימינו, הגישה הרווחת בחינוך ילדים גורסת כי ילד שממלא את החובות המוטלות עליו - הוא מלאך. הילד שמח? הוא ממש נשגב! הוא הכין שיעורי בית? אין מושלם ממנו! התעודה שלו טובה? אנחנו כורעים אפיים ארצה לרגליו! שום דבר אינו מובן מאליו, וכל מעשה נכון זוכה להעצמה ולתגובה סביבתית אוהדת ומנופחת."

"במילים אחרות: אנחנו מצפים מהילד שלא ישתף פעולה. שיאמר 'לא', שיסכים לאכול רק קרמבו ויעקם את אפו המעודן מול העוף הריחני. (קינואה? אנחנו בכלל לא מעזים להציע...) הציפיות שלנו מהילדים הולכות ומתגמדות. הילד משחק בכדור ושובר את שמשת החלון של השכנים, ואנחנו ממלמלים: 'ידענו, ידענו שזה יקרה!' הוא מנפנף מולנו במבחן מצוין בגמרא, ואנחנו מופתעים."

איך זה קורה? למה את הרע אנחנו צופים מראש, והטוב תמיד מצליח להפתיע אותנו?

"בגישה מיוחדת ננסה להשיב את החלקים למקומם הנכון. אין סיבה להיות מופתעים כאשר הילד מביא תעודה טובה, יש עילה להפתעה אם הוא לא צועד בתלם! חסר לנו רכיב פשוט מאוד ומשמעותי מאוד: אמון. אנחנו לא מאמינים שהילד שמח ללמוד, שהוא משתוקק להיות חלק מועיל מן הבית ומהכיתה, שהוא רוצה ללכת אחרינו ולהמשיך אותנו."

"כאשר ילד מביא הביתה תעודה מעולה, ואנחנו מגיבים ב'וואו, כל הכבוד, גאים בך!!' נרגש, הילד מפנים: 'אני חלש וקטן. באמת מפתיע שהצלחתי כך הפעם. אני לא באמת מוצלח, וכנראה הלימודים הם בעיה מסובכת'. חבל. מטרת החינוך היא הכנה של הילד לחיים עצמאיים, לחובות ולקבלת אחריות. ואם השדר ההורי הוא: 'הדהמת אותי שהצלחת כך', הילד מפנים שהוא לא יכול באמת, וככל הנראה גם לא רוצה באמת."

"מה נחשוב, כהורים, ונאמר לילד שהראה לנו תעודה מצוינת? 'ופי, שימחת אותי! אני שמחה אתך! אני כבר יודעת מזמן שאתה צדיק, שאתה יכול! כך, בעצם, נעביר מסר בלתי מילולי של 'יש לי אמון מלא בך!'"

תעודה? נפילה, מעידה!

קווים לדמותה:

התעודה הזו מקומטת בדרך כלל מזעם וכחני. אם נטרח ליישר את הממצא, נגלה ציונים טובים, אפילו טובים מאוד, ובטור ההליכות גיוון מושלם. חגיגה מרתקת שנעה בין "נאות" סתמי, ל"נאות פחות", ל"נאות ממש פחות", ל"נאות ממש ממש פחות", ועד ל"מספיק" המאיים. אולי אפילו "בלתי מספיק" שחור אחד יופיע שם, מטיל צל אפל על התעודה כולה.

קיימת אפשרות רחוקה שבה המחנכת תרחם על בת חסונה הסוררת (אולי בגלל התייעצות חינוכית כל שהיא?) ותעניק לה "ראוי לשבח" אחד ב"ספריה ומחברותיה נקיים ומסודרים". אם כי במחשבה שנייה, ה"ראוי לשבח" הנ"ל זר לגמרי בתעודה כזו...

"רשע", מה הוא אומר?

ציונה-הינדה, מסיימת כיתה ח': "בכלל לא אכפת לי מבית הספר הזה!! כל הזמן הם מחכים לי בפניה ומשתוקקים להעיר, לגעור ולשלוח הביתה. מה זה משנה להם אם באתי היום עם חולצה כחולה ולא תכלת? למי זה אכפת? והעגילים, נו באמת, הם ממש זוטות. כל היום לוקחים אותי לצד ואומרים בטון מחנך (ומעצבן): 'לא נרשה תופעות כאלו אצלנו, ציונה-הינדה. אנחנו מוסד חינוכי עם תקנון ברור בתכלית. את חלק מן המוסד הזה ועליך לציית לכללים!'"

"כללים, כללים. התעודות הן גולת הכותרת של הסבל. אני תלמידה חזקה יחסית, אבל את העובדה הזו הם לא יודעים להעריך. הציונים שלי אמורים להיות מעולים או לפחות טובים מאוד. אמורים... כמעט כל מורה מורידה לי ציון בתעודה בגלל משפט או שניים שאמרתי בשיעור. מה זה קשור לציין? נכון, בטעות נפלטו לי מהפה משפטים ממש לא מתאימים, אבל לכן להוריד ציון? למה?"

"אני מקבלת את התעודה, יוצאת החוצה אל החברות, זועקת חמס וצועקת בקול על הסקנדל. איפה נשמע כדבר הזה? לא חטאתי, לא עויתי ולא פשעתי! אין להם זכות להוריד לי ציונים על לא עוול בכפי!"

"יש שם חברה או שתיים שמנהגות במרץ ובהזדהות, אבל למה כל השאר מסבות את מבטן ונראות לפתע שקועות בשיחות רציניות? למה הן לא משתתפות בצערי ובעלבונני המוצדקים לכל הדעות?!"

ציוני דרך, ומה שמאחוריהם

תלמידה'לה מקבלת תעודה ומכרמת את פניה. למה המורה נתנה לה 8 עלוב באלגברה? איך הגיע 7 בזוי למדעים? נכון, המבחנים היו קשים והיא לא קצרה תוצאות מרנינות יתר על המידה, אבל קצת התחשבות! היא תלמידה למופת!

שושי ארלבוים, מורה בתיכון בירושלים, חושפת את השיקולים שמאחורי הקלעים: איך נופל הפור על הציון הסופי? "ציון בתעודה מורכב מתמהיל בעייתי מאוד. הוא נותן משקל כבד לתוצאה, וכמעט מעלים את המאמץ. אולי יש מקום לשקול חלוקה של הציון לשני חלקים: הישגים, ותלמידותיות. אבל אז עלולים להיווצר מקרים מביכים, של ציון מרבי על מאמץ-על, מול תוצאה נמוכה. 9 בהשקעה מול 6 בתוצאה. לא נעים..."

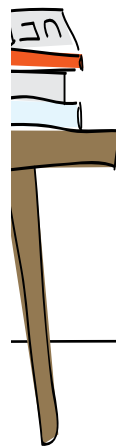
"אני מלמדת קבוצות נמוכות וצופה בכאב בבנות שמתאמצות עד כלות הכוחות, ומגיעות להישגים ממש לא מרשימים. לכן, בכיתות ט' ו'י, שבהן עדיין אין בגרויות אצלנו, אני שמה דגש רב על התלמידותיות כחלק מן הציון הכולל. השתתפות בשיעורים, למידה רצינית והכנת שיעורי בית - תופסות מקום של כבוד בציון הסופי."

"אם תלמידה, לדוגמה, קוצרת במבחנים ממוצע של שבעים וחמישה אחוזים, והיא מעולה ומתאמצת - אעלה לה את הציון בעשרה אחוזים נוספים בלי לחשוב פעמיים. ממוצע של חמישים יהפוך לשישים וחמישה או שבעים אחוזים. וגם להפך... תלמידה שהממוצע שלה עומד על תשעים אחוזים, והיא מזלזלת, מאחרת ומחסירה שיעורים, תקבל בתעודה 7-8. "בכיתות י"א ו"ב הנושא הופך להיות כאוב הרבה יותר. אי אפשר להעלות לתלמידה ציון בתעודה, ולהגיש אותה לבגרות בציון נמוך. הממסד לא מאפשר חוסר הקבלה בין הציון הסופי בתעודה לבין ציון ההגשה."

"לכן אני מקפידה להדגיש לבנות שאל להן להיבהל מן הציונים. הם לא המדד להערכה שלי כלפיהן. מבחינתי, בת שמשקיעה - ממלאת את תפקידה כתלמידה בלי שום קשר לתוצאה הסופית, ואני מעריכה אותה מאוד."

"מה עושים? חשוב לדעת שהיענות לחוצפה והיגררות לזיוכוח - הן חסרות תועלת ומחזקות את המקום השגוי שהילד תפס מולנו. התעסקות מוגברת עם הבעיה רק מגבירה ומעצימה אותה. המפתח לפתרון הוא שוב: אמון. לא כקלישיאה או כמנטרה ריקה אלא כאמון אמיתי ועמוק. כזה שלא דורש מילים או הסברים ארוכים כדי שהילד יחוש בו, אמון מלא נוכחות שמועבר ללא מילים. אנחנו מאמינים שהילד רוצה לשתף פעולה. הוא לא חפץ בקרב."

"מכאן הדרך כבר קצרה לצאת מהמאבק המיותר ולא לתת לו תוקף. די ל'מי יכופף את מי? מי חזק יותר?' אין כל טעם בניצחון (את מי לנצח? את הילד שלנו?) או בכניעה ('אתה החזק והקובע.')

הורים, מה הם אומרים?

"איפה טעינו?" שואלת אימא של ציונה הינדה בכאב. "הילדה ממורמרת ומתריסה, מנסה להילחם בחינוך שקיבלה בבית ובממסד כולו. מהיכן הגיעו אליה הרעיונות האלו? היא תמיד אהבה להתווכח ולא קיבלה שום עובדה כמובנת מאליה. ערבים רבים אני מוצאת את עצמי מותשת לחלוטין מן הדיונים והוויכוחים הבלתי פוסקים. למה לא לצאת לטיול עם החברות? למה רק לה לא מרשים? למה דווקא היא צריכה לסדר את החדר ולא אחותה הקטנה? ועוד אין ספור שאלות מן הזן הזה."

"בבסיס ציונה הינדה היא נערה נהדרת. מלאת תוכן, אוהבת לעזור, מוכשרת ומצליחה בלימודים. אבל הווכחנות האיזומה הזו מאפילה על האישיות האמיתית שלה שממאנת לבצבץ, ומסתירה אותה כליל."

"היום היא הביאה הביתה את התעודה, פניה חמוצות, עיניה מביעות תסכול והתרסה גם יחד, וכל כולה מתקפדת. שאלתי אותה בחביבות: 'ציונדי, איך התעודה?' ואז בא השטף הגדול והים נבקע. דמעות החלו לזלוג בלי הפוגה, והנערה הקשוחה בכתה מרות על 'ההתנכלות' של הצוות החינוכי כלפיה. גם מקומו של ה'למה' הנצחי לא נפקד: 'למה היא הורידה לי ציון? ולמה היא כתבה הערה כזו? ולמה, ולמה, ולמה...!'"

מילה של אשת מקצוע:

"ילד 'אנטי' שמתחצף ומתווכח ויוצר מאבקים חוזרים ונשנים", כך דקלה יוספסברג, "מצליח להרוויח הרבה 'אימא' במאבק, הוא אפילו מפעיל אותה! הוא 'מכריז מלחמה', נאבק ומתחצף, וגורם לאמו לחוש אשמה, כישלון ואפילו פחד. כך הוא מרגיש שייך, זה המקום שלו בבית זה צורת ההתנהלות שהוא אימץ."

הצלחת להשליט את דעתך, אני הובסתי! כמה מחנך... יש אפשרות שלישית ורצויה: להתנטרל. לא להיות שם, במקום המתוכנן ההוא. הילד מנסה לערער את הסמכות שלי בבית כהורה? הכל תלוי בתחושה שלי, ואני לא מתערער, לא נחלשת. אני סמכותית וחזקה בלי כל קשר אליו ולתגובותיו. אתה לוקח שוקולד למרות חוסר ההסכמה שלי? חבל. הפרת את הכלל של הבית. כעת אתה בבעיה! אמון פשוט ופנימי בילד וברצונו הבסיסי להיות טוב - יקדם אותו לעשייה נכונה ומועילה!"

תעודה אפרפרה

קווים לדמותה:

זו לא "תעודה להתגאות בה", כזו שמראים לכל מי שמגיע הביתה, ממש לא. מנגד, היא גם לא משהו מחפיר ומבייש. מה כן? יש שם 'טוב מאוד' בחומש ובקיצור שולחן ערוך, 'טוב' במשנה ו'טוב פחות' בגמרא. לא תמצאו שם 'בלתי מספיק', אבל מנגד - אין אפילו 'דאוי לשבח' אחד...

תם, מה הוא אומר?

אפשר וצריך לעזור לילד כשהוא מבקש, אבל תלוי איך. כשההורים לחוצים ואחזרים, מסובבים את הילד בעזרה, במורים פרטיים ובכל סקלת אנשי המקצוע האפשריים - הילד ילמד מהר מאוד להסיר מעליו כל עול, ולהישאר במקום האומלל והנזקק. כאשר הילד אחראי - הוא מתאמץ ככל יכולתו, ומצליח למצות את הפוטנציאל האדיר שיש בו (וכן! לכל ילד יש!)

קלונמוס: "אני באמת משתדל. אבל למה לי להתאמץ אם התוצאה הקבועה היא שבעים, שבעים וחמש לכל היותר? המלמד הגיש לי את התעודה, נאנח (תמיד הרבה'ס אומרים 'או וי' אחד קטן כשהם נותנים לי תעודות. מעניין למה. אני כל כך גרוע?) ואמר: 'אולי תשתדל יותר, קלונמוס? תנסה ללמוד בשנה הבאה זמן רב יותר למבחנים, תשקיע ותנסה להבין. הנה, במבחן בחומש קיבלת שמונים. כל הכבוד! אתה ממש גיבור! קשה לך, נכון? אבל תשתדל ותתאמץ למרות זאת, אני מוכן לעזור לך אם תרצה!"

"המלמד מאוד נחמד, אבל אני באמת חלש, קטן ולא יודע. קשה לי. הלימודים מפרכים, החומר מורכב והמבחנים הם משוכה כמעט בלתי אפשרית. כנראה כך ד' ברא אותי, תלמיד של שבעים.

"החברים לקחו ממני את התעודה והעבירו אותה ביניהם. היו כאלו שצחקו, והיו אחרים ששתקו. נעלבתי. באיזו זכות הם לוקחים ממני את התעודה? אני לא רוצה ששום אדם יראה אותה. אראה את התעודה לאבא ולאיימא ואגנוז אותה מיד במגירה. אולי היא אפילו תלך שם לאיבוד?!"

הורים, מה הם אומרים?

"מסכן קלונמוס. אני מתפללת להצלחתו מדי יום! הלוואי שהמלמד ישם לב למאמץ הגדול שלו, ויתרגם אותו לציונים גבוהים בתעודה. מה לעשות, הוא לא מוכשר מספיק. הוא בינוני, יש גם ילדים כאלו. עצוב שזה דווקא הילד המתוק שלי, אבל כך קבע הקב"ה. אני לא רוצה להלחיץ אותו או לשדר לו שהוא לא מוצלח מספיק. אם פסגת ההצלחה שלו היא שמונים - אני מאושרת בשמונים.

"גם בבית הוא לא ממלא מטלות בזריזות כמו אחיו. זה הוא, ואני כבר השלמתי עם זה: אביעזר מסדר את החדר בעשר דקות, קלונמוס - בשעה, וגם אחרי השעה הזו החדר לא מסודר למשעי. פעם הייתי מנסה לשנות אותו, כועסת עליו כששוב הוא הביא תעודה בינונית, ושאלת בכאב: 'למה אתה לא כמו אביעזר?!' אבל הימים הללו חלפו. הפנמתי שקלונמוס בינוני, וכנראה זה מה שטוב עבורו."

מילה של אשת מקצוע:

"באחד החוגים שהעברתי, השתתפה אם לילד בינוני ומטה", משתפת יוספסברג. "ציוני המבחנים שלו עמדו על שלושים אחוזים בממוצע (!). הוא אובחן כסובל מבעיית זיכרון, והמליצו להעביר אותו לכיתה קטנה ולהכין לו מבחנים מותאמים. בתלמוד התורה שלו לא היה מענה של כיתות מקדמות, והאופציה היחידה והבלתי ישימה - הייתה להעביר אותו לחינוך מיוחד..."

"האם המיואשת העלתה את הבעיה בחוג, ואני הסברתי לה שהמעטפת של 'הנכשל הסדרתי' אינה הילד האמיתי. אם תבחרי להיות בקשר עם המצטיין שבו, הוא יוציא את החלק המצטיין החוצה! היא התקשתה לקבל את הדברים. 'אבל הוא סובל מבעיית זיכרון, המסכן!' טענה.

"יום אחד אבד לה חפץ משמעותי. למרבה ההפתעה, הילד ה'בינוני' היה היחיד שזכר היכן הוא. הוא כן מסוגל לזכור ולדעת? היא נדהמה, והחליטה על מהפך מחשבת: מכאן ואילך היא תראה אותו כמצטיין, בוגר ואחראי.

"אחרי חודשיים היא באה לחוג והוציאה מתיקה מבחן שעליו התנוסס הציון שמונים! לא התפתיתי לעצור ואמרתי לה: 'הוא יכול גם מאה, תאמיני בו!' הסוף הטוב נשמע כמעט הזוי, אבל הוא אמיתי לחלוטין: בסוף השנה הוא קיבל מאה! המנהל של תלמוד התורה התקשר אליהם ושאל: 'מה עשיתם? למי פניתם?' 'האמנו בילד', הם ענו, 'זה הכל'.

"גם ילד שנראה בינוני ובלתי מוצלח, אינו באמת כזה. הקב"ה הוא 'בעל היכולת ובעל הכוחות כולם', וכל יהודי הוא חלק אלוק ממעל, וגם הוא בעל כוחות עצומים. תפקידנו, כהורים, הוא לראות מעבר לעטיפה הבינונית, ולהאמין במצטיין המסתתר שם."

תעודת עניות

קווים לדמותה:

כאן תעמדו פנים אל פנים מול הכישלון הטוטלי. אין שם ציון מבריק אחד לנחמה. בעצם - כן, חיבור! שם הוא קיבל ציון טוב יחסית: טוב מאוד. כל שאר המקצועות הנחשבים נמצאים בקריסה. אולי תמצאו בתעודה הזו שביל לח ששרטטו דמעות התסכול הזולגות, או אולי האדישות האטומה תפסה כבר את מקומה מעל הייאוש. תעודה עצובה.

שאינו יודע לשאול, מה הוא אומר?

מיומנו של זרח, תלמיד כיתה ה': "אני כבר לא אומר כלום, נגמרו לי המילים. אריה לייב מוכשר בגמרא, עזריה מצטיין דווקא בחשבון ושימי יודע לענות על כל שאלה של הרבה בכל נושא. אני לא טוב בכלום! אין לי אפילו מקצוע אחד שאני מוצלח בו באמת.

אמרתי את זה לרבה כשהוא הגיש לי את התעודה, והוא הסתכל עלי חזק ומצמץ בעיניים, ואז הצביע על הציון בחיבור: 'תראה, זרח, אתה טוב בחיבור!' לא ענית. פחדתי לבכות שם בקול לפני החברים. אפשר לחשוב: חיבור... ואז הרבה אמר לי בשקט: 'אני אדבר עם ההורים שלך, זרח. נחליט ביחד איך אפשר לעזור לך'.

"אני אומר לכולם כבר מעכשיו: אי אפשר לעזור לי. שמעתי את אימא אומרת לאבא: 'אני חושבת שזרח הוא קשב וריכוז קלאסי'. בטח 'קשב וריכוז קלאסי' זה משהו מזעזע, בעיה נורא מסוכנת. איך אני אחזור היום הביתה עם התעודה האיומה הזאת? מסכנה אימא!"

הורים, מה הם אומרים?

"לא יודעת מה לעשות. כבר ניסינו את כל המורות הפרטיות ואת כל הטיפולים המשלימים. אין תוצאות! זרח מתכנס בתוך עצמו ומרגיש חריג ושונה, הרבה מגלה רק לו במבחנים והוא ה'טיפש של הכיתה'. היום הוא חזר הביתה בז'נב מקופל' והסתגר בחדר.

"כשהראה לי בסוף את התעודה, ניסיתי להחמיא לו על הציון בחיבור (ושלא תחשבו, הוא לא קיבל ציון מבריק: 'טוב מאוד'. החברים שלו קיבלו גם 'ראוי לשבח' או לפחות 'נאות') והוא ברח לחדר. 'אני סתם קשב וריכוז קלאסי', הוא בכה. הוא באמת נראה סובל מבעיית קשב וריכוז, מסכן שלי!"

מילה של אשת מקצוע:

"אי אפשר להתעלם מהעלייה החדה של ילדים מאובחנים ולקויים. על פי הסטטיסטיקות, כשלושים אחוזים מהתלמידים במדינת ישראל מאובחנים כלקויים או מקבלים הקלות והתאמות בבית הספר. המספר מעורר סימן שאלה גדול בעיקר כאשר תפקידנו כהורים הוא להכין את הילדים לחיים עצמאיים. ילד שלא התרגל למחויבות, ונוזקק לעזרה על בסיס קבוע - ייתכן שיתקשה בהמשך הדרך להשתלב במסגרות החיים: במשפחה, בקהילה, בעבודה ועוד.

"כמוכן, אפשר וצריך לעזור לילד כשהוא מבקש, אבל תלוי איך. כשההורים לחוצים ואחראים, מסובבים את הילד בעזרה, במורים פרטיים ובכל סקלת אנשי המקצוע האפשריים - הילד ילמד מהר מאוד להסיר מעליו כל עול, ולהישאר במקום האומלל והנזקק. כאשר הילד אחראי - הוא מתאמץ ככל יכולתו, ומצליח למצות את הפוטנציאל האדיר שיש בו (וכן! לכל ילד יש!).

"רב גדול, בר סמכא ידוע בחינוך, הגיע פעם לשיבה של מתקשים וצפה בתלמידים במשך יום שלם. בסוף היום הוא ניגש לראש השיבה, ביקש את רשימת השמות וסימן שניים עשר שמות מתוך כל בחורי השיבה. 'אין להם מה לעשות בשיבה הזו, הם מוצלחים!' הוא טען.

בסוף השנה עברו תשעה בחורים מתוכם לשיבות רגילות. ראש השיבה שאל את הרב: 'איך ידעת שהם טובים כל כך?' התשובה הייתה מפעימה ומטלטלת: 'סימנתי שמות באקראי. אני לא מכיר אפילו בחור אחד מן השיבה...! הרב סימן באקראי, אבל הר'מים כבר נתנו אמון מוחלט בבחורים המסומנים, כי הרי 'הרב הנודע אמר'...

"נתנו אמון והעבירו אחריות. התוצאות יצוצו מהר מאוד", מסכמת דקלה יוספסברג.